

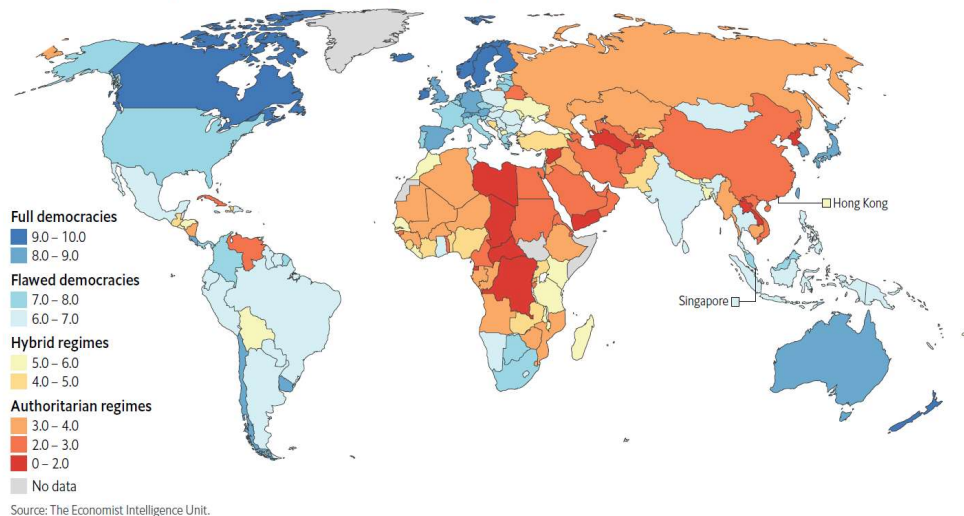

KS Lokaldemokratiundersøkelse: Hvordan står det til med demokratiet – og hva kan KS tilby?

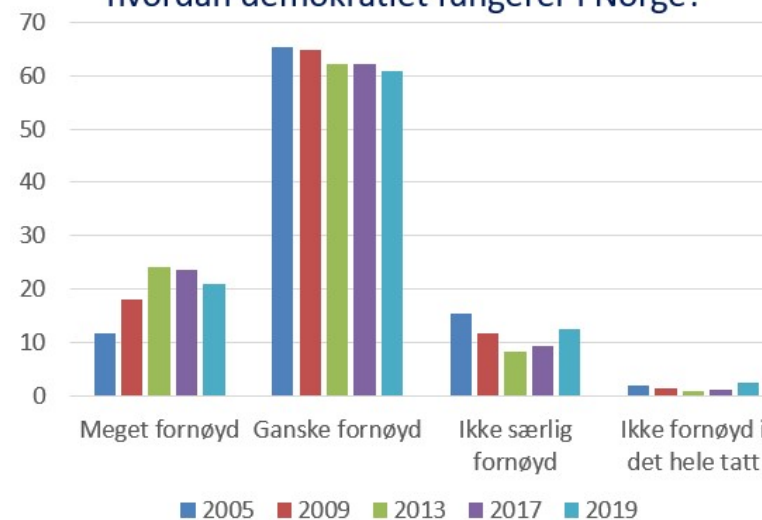
Gunnar Bendixen, KS

På demokratitoppen – men demokratiet er under press

Chart 1. Democracy Index 2020, global map by regime type

I det store og det hele, hvor fornøyd er du med hvordan demokratiet fungerer i Norge?

Norsk Monitor, IPSOS 2021

Internasjonale trender slår også inn i Norge

- Negativ utvikling i verden
  - Ytringsfriheten, fri presse
  - Tonen i samfunnsdebatten
  - Organisasjonsfriheten
  - Rettsstatens prinsipper
  - Frie valg
- Positiv utvikling i verden
  - Lokale og regionale valg
  - Økt politisk deltakelse, protester for demokrati

Nasjonal trusselvurdering
2021

Etterretningsvirksomhet – innhente informasjon og påvirke beslutninger
Politisk motivert vold – ekstremisme
Trusselen mot myndighetspersoner
PST, 2021

Folk deltar mer politisk

PUBLISERT:
18. november 2020

ENDRET:
19. november 2020

Eldre personer skriver stadig flere politiske innlegg på internett, yngre personer går mer i demonstrasjoner, og personer med høy utdanning er mer politisk aktive enn dem med lavere utdanning.

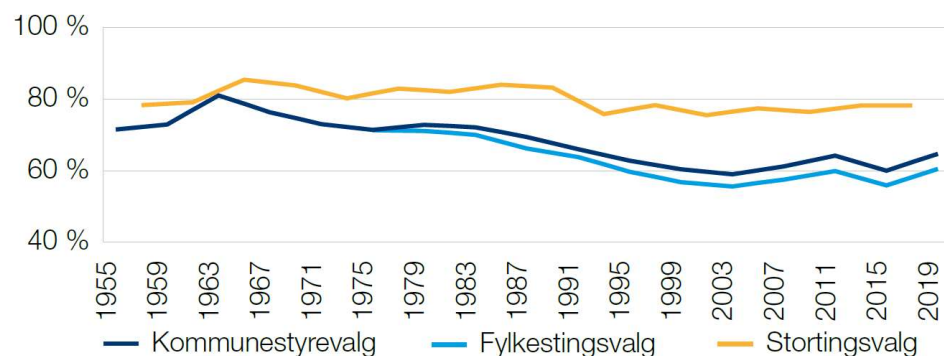
FORFATTER: HÅVARD BERGESEN DALEN / PETTER KRISTIANSEN ARNESEN

TALLENE ER HENTET FRA
Organisasjonsaktivitet, politisk

Resultater fra [Levekårsundersøkelsen 2020](#) viser at den hverdagslige politiske deltakelsen er økende i befolkningen, og det tas i bruk nye virkemidler for å påvirke samfunnsutviklingen.

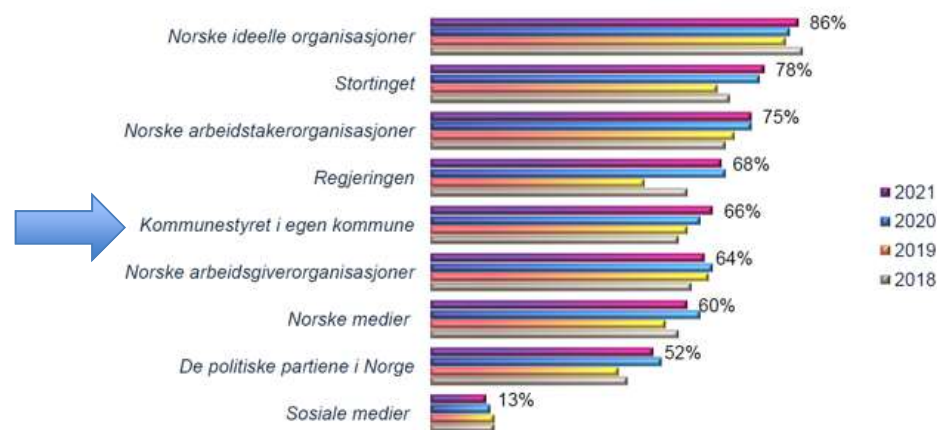
Norsk lokaldemokrati er godt – men kan bli bedre

Valgdeltakelse i prosent, stortings-, kommunestyre- og fylkestingsvalg, 1955–2019

Figur 6.1: Valgdeltakelse i prosent, stortings-, kommunestyre- og fylkestingsvalg, 1955–2019. Kilde: SSB, tabell 09475, 09476 og 08243

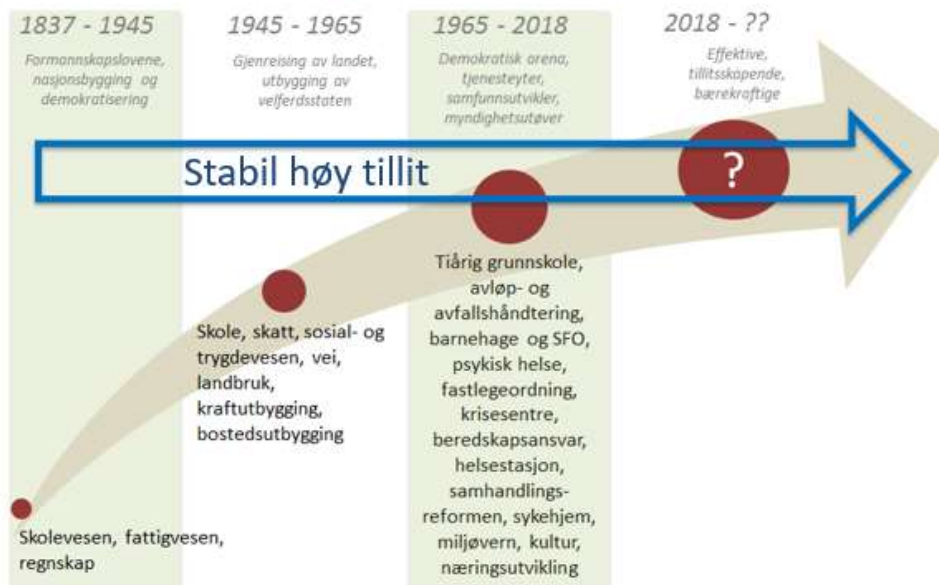
Hvilken tillit har du til hver av disse institusjonene og aktørene?

Tillitsbarometeret 2021, Respons Analyse

Godt lokaldemokrati gir legitimitet til omstilling og vanskelige beslutninger

Kommune-Norge er en suksesshistorie!

Norske*) strukturelle utfordringer

 Norge mot 2025

*) De fleste deles med andre land, men ikke alle med de samme.

Godt lokaldemokrati skapes lokalt – tilpasset lokale problemer og behov

Hva kjennetegner god lokaldemokratisk styring?

- Intern kultur preget av **tillit og åpenhet**
- Tydelige **ansvarslinjer** og god **rolleavklaring**
- Generelle **medvirkningstiltak**
- **Informasjonstiltak**

Kilde: NIBR/UiO/ISF 2013
pluss NF 2019

Anbefalinger

- Strategisk hovedgrep: agendasetting
  - Bevisstgjøring og forpliktelse av kommunens folkevalgte
- Kunnskapsbaserte tiltak:
  - For å iverksette tiltak må man vite hvor skoen trykker – for hvem
- Lokalt kontekst:
  - Løsninger må være tilpasset lokale problemer og lokale behov

---

«Det er ikke grejdt at forstaa,
hvor Skoen trykker,
naar en ikke har den paa»
(Peer Gynt, Ibsen)

Hvordan står det til i *egen* kommune?

Rapport for KS Lokaldemokratiundersøkelse

Reset Share

Om rapporten

Innbyggere: Resultater

Innbyggere: Grafisk fremstill...

Innbyggere: Andel positiv og...

Folkevalgte: Resultater

Folkevalgte: Grafisk fremstill...

Folkevalgte: Andel positiv og...

Folkevalgte: Resultater kun f...

Folkevalgte: Grafisk fremstill...

Folkevalgte: Andel positiv og...

Sammenligne: Innbyggere o...

Sammenligne: Resultater me...

Filtrer her:

Velg kommune(r)

Kommune: ... (1) -

og år

År: 2021 (1) -

Flere filter

Kategori -

Påstand -

Små kommuner (inntill 5000 innbyggere), Mellomstore kommuner (5000-20 000 innbyggere), Store kommuner (20 000+ innbyggere). Kategoriene viser gjennomsnittet for disse gruppene.

Snitt 2,6 eller høyere er en positiv vurdering

INNBYGGERE: GRAFISK FREMSTILLING

KS Lokaldemokratiundersøkelse

KategoriNavn	Påstand	Kommune	Snitt (skala 1-4)
Pålitelig styre	A Som regel kan en stole på løftene fra folkevalgte her i kommunen.	Kvam kommune	2.5
	B Her i kommunen misbruker ikke de folkevalgte sin makt til personlig fordel.	Kvam kommune	2.8
	C De som har gode personlige forbindelser i kommunen, får ikke lettere ivare tatt sine interesser.	Kvam kommune	2.5
Ansvarlig styre	D Det er lett å holde seg orientert om hvilke saker som diskuteres i kommunepolitikken.	Kvam kommune	3.0
	E Det er klare partipolitiske skillelinjer i kommunepolitikken.	Kvam kommune	2.6
	F Jeg vet nok om forholdene her i kommunen til å kunne bruke stemmeseddelen på en fornuftig måte i komm...	Kvam kommune	3.3
Borgernaert styre	G Her i kommunen har innbyggerne gode muligheter til å påvirke kommunale beslutninger som engasjerer de...	Kvam kommune	2.6
	H Her i kommunen involverer de folkevalgte innbyggerne i forsøk på å finne løsninger på lokale problemer.	Kvam kommune	2.5
	I De folkevalgte her i kommunen har god oversikt over hva folk er opptatt av.	Kvam kommune	2.9
Effektivt styre	J Jeg er i det store og hele fornøyd med kommunens tjenestetilbud til innbyggerne.	Kvam kommune	3.0
	K I denne kommunen forvaltes de økonomiske ressursene på en forsvarlig måte.	Kvam kommune	2.2
	L Jeg er i det store og hele fornøyd med måten kommunen takler de utfordringene den står overfor.	Kvam kommune	2.6
Debattklima	M I denne kommunen er det en god tone i samfunnsdebatten.	Kvam kommune	2.9

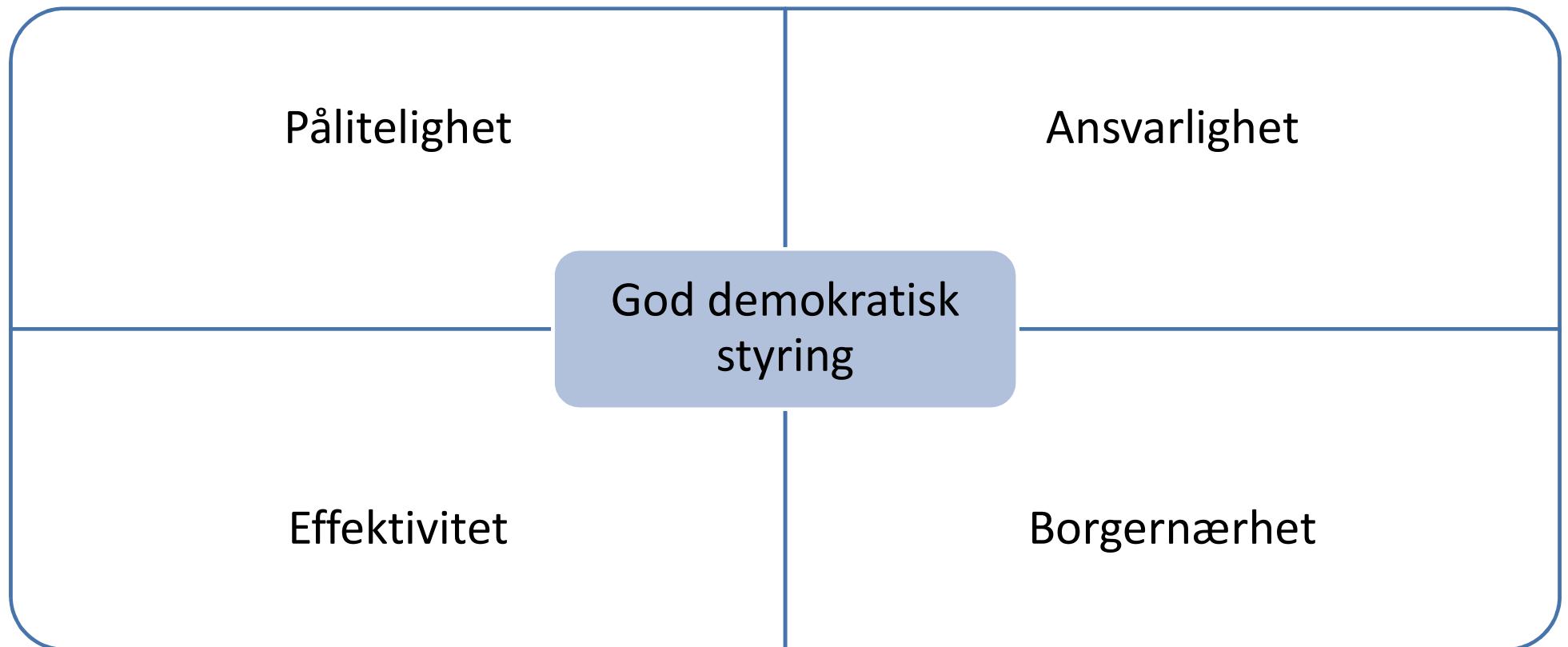
bedrekommune.no

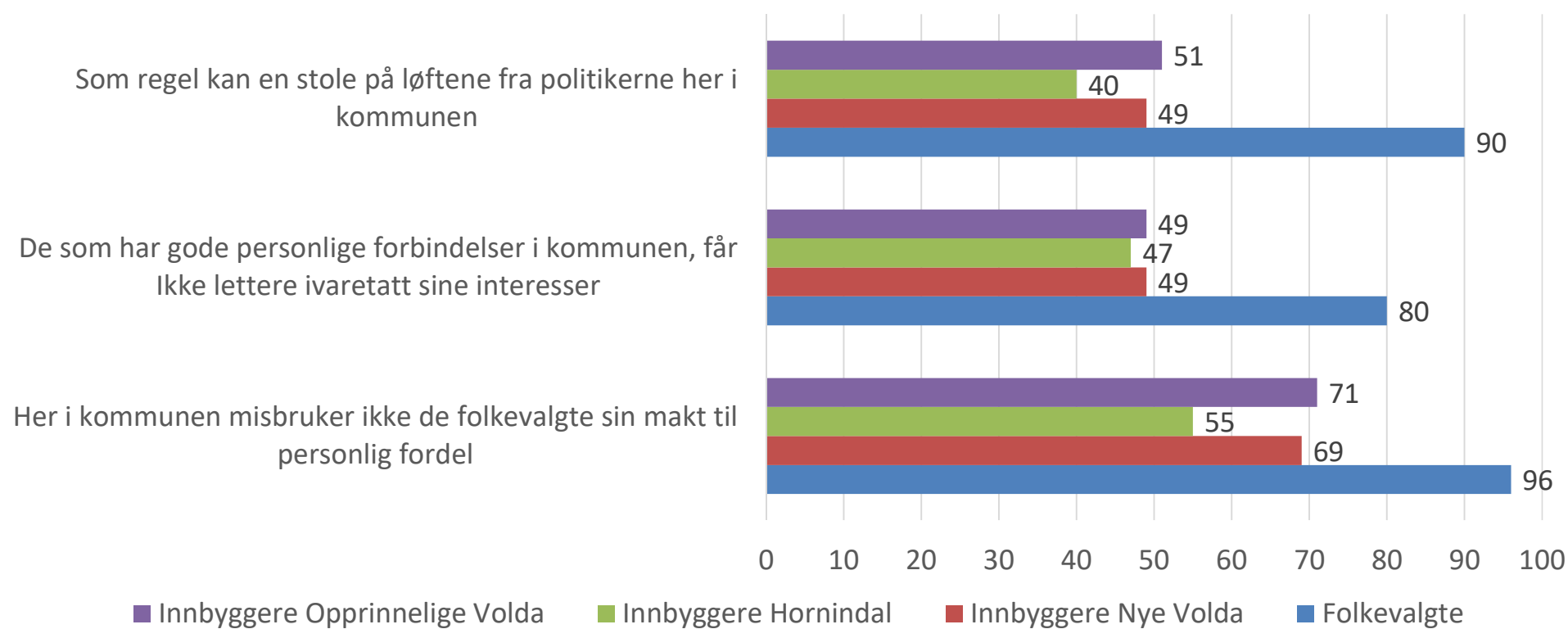

Nye Volda

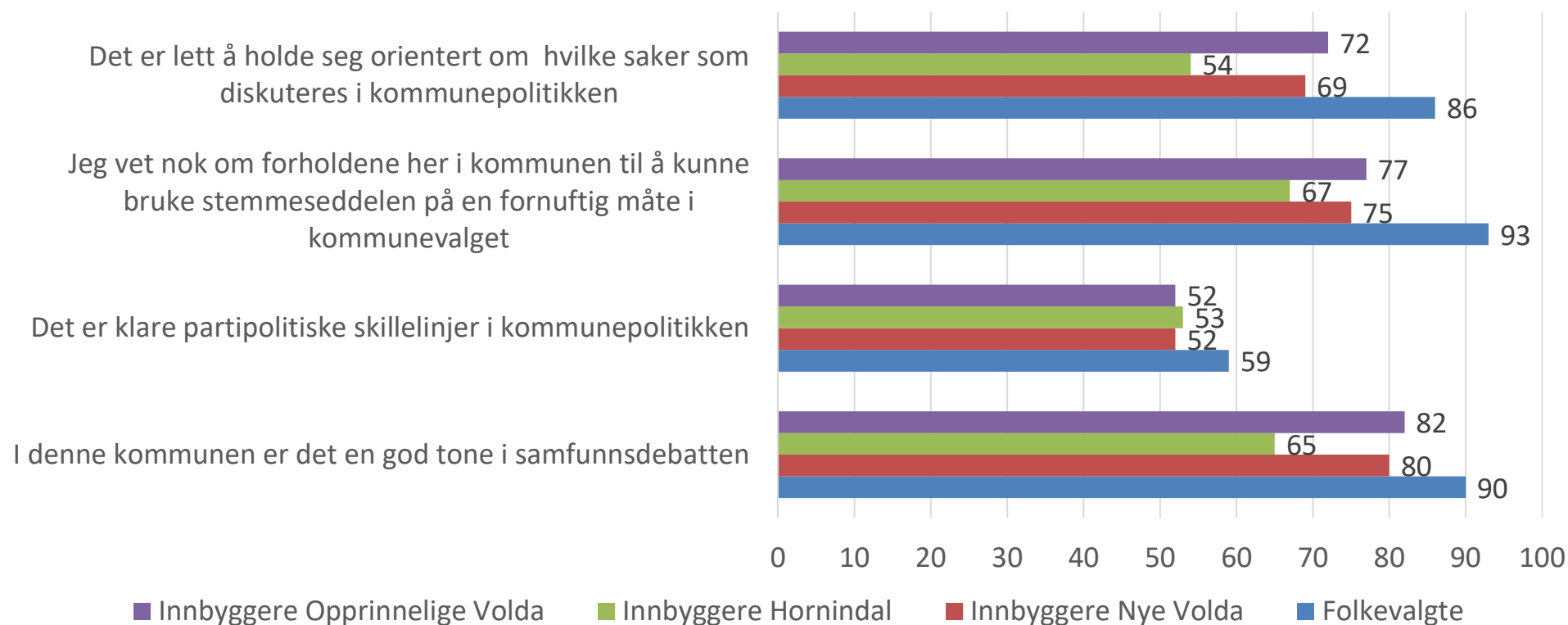
Kjennetegn ved godt lokaldemokrati

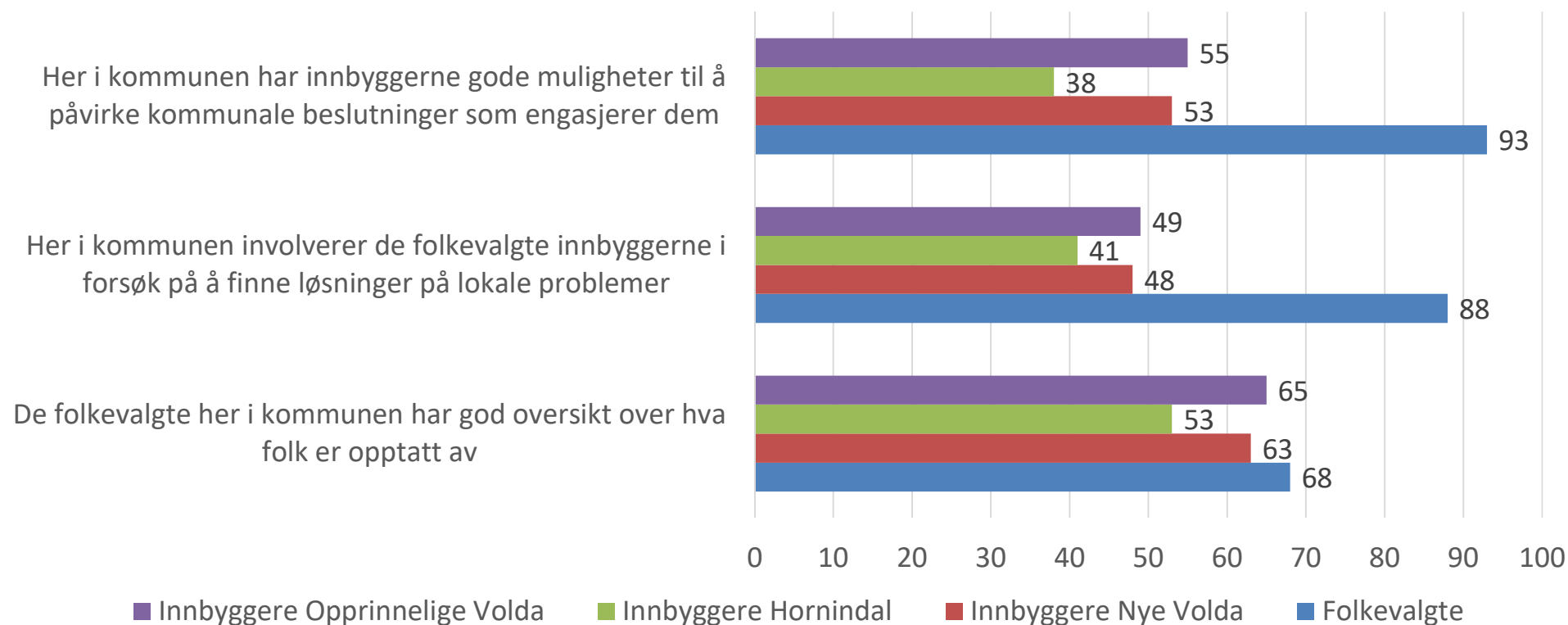
Pålitelighet

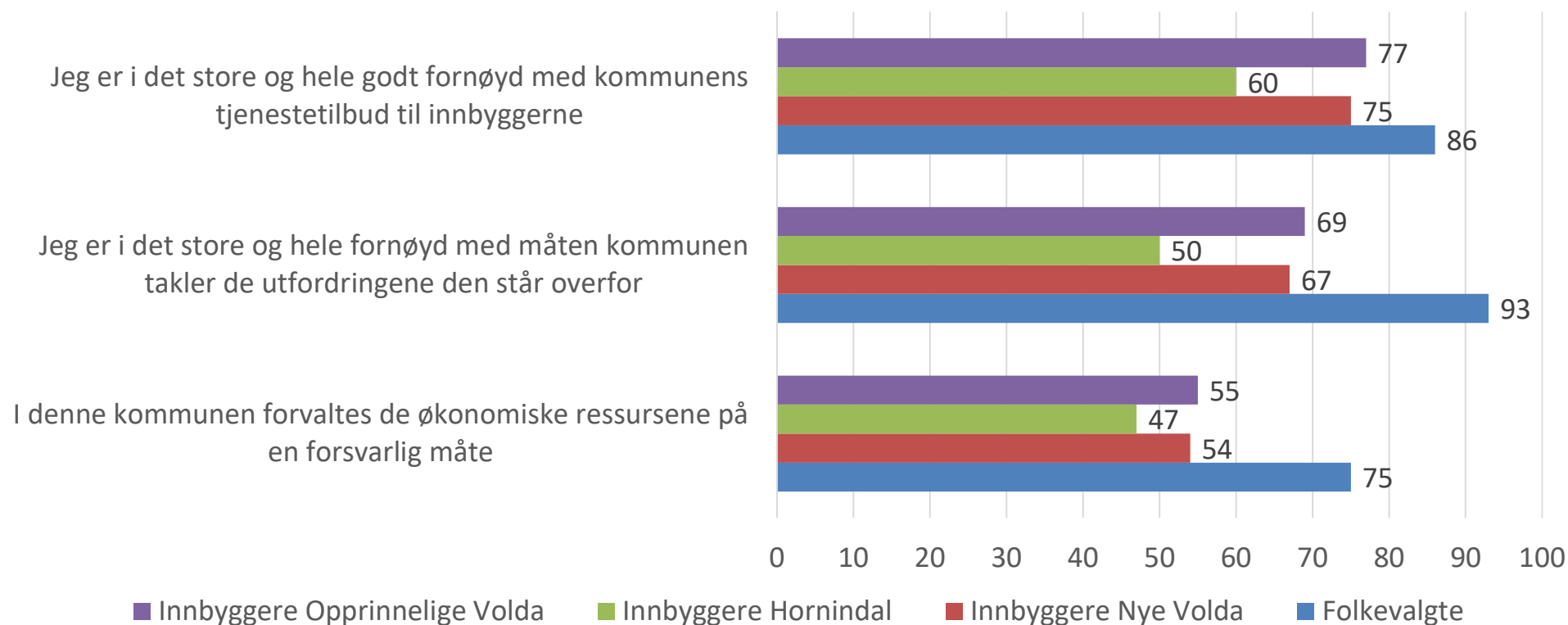
Ansvarlighet

Borgernærhet

Effektivitet

Folkevalgte: Forholdet folkevalgte imellom

	Prosentandel enig
I denne kommunen behandler de folkevalgte hverandre med respekt	90
Ordføreren er en ordfører for hele kommunestyret	83
I vårt kommunestyre er det gode politiske debatter	87
I denne kommunen er det store politiske uenigheter	45
Her i kommunen er det dårlige relasjoner mellom flertallskonstellasjonen i kommunestyret og de øvrige partiene	21

Folkevalgte: Arbeidet som folkevalgt

	Prosentandel enig
Jeg synes min rolle som folkevalgt er klar	79
Det er lett for meg som folkevalgt å få satt en sak på dagsorden	72
Jeg føler jeg får gjort nytte for meg som folkevalgt	76
Alt i alt trives jeg godt med arbeidet som folkevalgt	72
Jeg synes godtgjørelsen som folkevalgt står i forhold til arbeidsinnsatsen	41
Vervet som folkevalgt er altfor tidkrevende	72
Jeg kan tenke meg å fortsette som folkevalgt i neste periode.	38

Folkevalgte: Forholdet til administrasjonen

	Prosentandel enig
Her i kommunen er det godt samarbeid mellom de folkevalgte og administrasjonen	86
Som folkevalgt får jeg den informasjonen jeg trenger fra administrasjonen	76
Det er lett å skaffe seg innsyn i den kommunale virksomheten	71
Administrasjonen iverksetter vedtak gjort i folkevalgte organer på en effektiv måte	76
Administrasjonen fanger opp politiske signaler fra folkevalgte organer	62
I sakene som legges fram for folkevalgte organer er det politiske handlingsrommet godt synliggjort	66

Folkevalgte: forholdet til innbyggerne

Som folkevalgt har jeg blitt utsatt for hatefulle ytringer, trusler eller andre ubehagelige henvendelser fra innbyggerne	Prosent
Passer svært dårlig	59
Passer ganske dårlig	24
Passer ganske godt	10
Passer svært godt	7

Spørsmål til diskusjon – relasjon innbyggere

1. Innbyggerne i tidligere Hornindal er generelt mindre tilfredse med lokaldemokratiet i Nye Volda enn innbyggerne som bor i tidligere Volda.
  - Hva kan man gjøre med det?
2. Blant innbyggerne i tidligere Hornindal mener nesten halvparten at politikerne i kommunen misbruker sin makt til personlig fordel.
  - Hva kan dette skyldes?
3. Innbyggerne i Hornindal synes det er vanskeligere å holde seg orientert og oppfatter tonen i samfunnsdebatten som dårligere enn innbyggerne i Opprinnelige Volda.
  - Er det noe man kan gjøre for at det skal bli lettere for innbyggerne i Hornindal å orientere seg? Og hvorfor oppfatter innbyggerne i Hornindal tonen i debatten som dårligere?
4. Omtrent halvparten av innbyggerne mener de ikke har gode muligheter til påvirke kommunale beslutninger som engasjerer dem.
  - Hva kan gjøres for å bedre innbyggernes opplevelse av muligheten for å påvirke?
5. Om lag halvparten av innbyggerne mener at de økonomiske ressursene ikke forvaltes på en ansvarlig måte i kommunen.
  - Hvorfor mener de det? Og er det noe som kan gjøres for å bedre den økonomiske forvaltningen - eller folks opplevelse av den?

Spørsmål til diskusjon – folkevalgte i mellom

- 4 av 5 mener det er gode relasjoner mellom flertallskonstellasjonen i kommunestyret og de øvrige partiene, mens 1 av 5 mener at relasjonen er dårlig.
  - Hvorfor har politikerne i kommunen ulik oppfatning av denne relasjonen? Og er dette noe som bør jobbes med?
- 1 av 4 politikere opplever ikke at de får gjort nytte for seg som folkevalgt, og 1 av 4 oppgir at de ikke trives med arbeidet som folkevalgt.
  - Hva kan man gjøre for at alle skal oppleve at de får gjort nytte for seg og trives?
- 1 av 4 politikere mener at administrasjonen ikke fanger opp politiske signaler fra folkevalgte organer.
  - Hva kan man gjøre for å sikre at administrasjonen fanger opp politiske signaler?
- 17 prosent av politikerne i Nye Volda oppgir at de har vært utsatt for hatefulle ytringer, rusler eller andre ubehagelige henvendelser fra innbyggerne.
  - Hva kan gjøres for å hindre at dette skjer? Og hva kan politikerne gjøre for å støtte hverandre dersom det skjer?

Hvordan følge opp undersøkelsen? Hva tilbyr KS?

- Ressurser og verktøy ks.no
- Folkevalgtdag for kommunestyret som kollegium
- KS Konsulent

For deg som folkevalgt

Som folkevalgt har du mange roller og det er mange hensyn å ivareta. Her har vi samlet informasjon som kan være særlig relevant for deg.

Nye og reviderte hefte for folkevalde

KS har revidert hefta Handbok for ordførarar, Motet er sett, Rettar og pliktar dei folkevalde har, Tilrådingar om eigarskap, selskapsleiing og kontroll, og Arbeidsgjevaransvaret dei folkevalde har og omsett desse til nynorsk.

Nytt verktøy og app skal bidra til god kommunikasjon og godt samarbeid

3. juni lanserte KS en mal for utviklingssamtalen mellom folkevalgt og kommunedirektør, samt en app for utvikling av godt samspill mellom ordfører og kommunedirektør. Se opptak av webinarer her.

Fysiske møter eller fjernmøter i folkevalgte organer

Hovedregelen i kommuneloven er at møter i folkevalgte organer holdes som fysiske møter hvor de folkevalgte møtes i samme rom. Kommuneloven åpner i tillegg for fjernmøter, men hva er forskjellen, og hvilke krav stilles til denne møteformen?

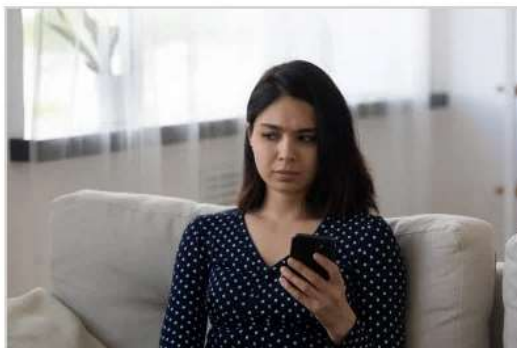
Hets og trusler

Hets og trusler er en trussel mot demokratiet. KS jobber for å sikre lokale folkevalgte et bedre vern. På denne siden finner du siste nytt, gode råd og forskning på feltet.

Stopp hatefulle ytringer

Hets og trusler er en trussel mot demokratiet. KS jobber for å sikre lokale folkevalgte et bedre vern. Stiftelsen Cultiva står bak en nasjonal kampanjefilm mot netthets. KS og en rekke andre organisasjoner stiller seg bak.

4 av 10 lokalpolitikere har opplevd hat og trusler

43 prosent av norske lokalpolitikere har opplevd hatefulle ytringer eller trusler. Halvparten har vurdert å gi seg i politikken på grunn av dette. 15 prosent har sluttet.

Råd for å forebygge hat og trusler

Guide til god ytringskultur, retningslinjer for bruk av sosiale medier og mer forskning kan bidra til å forebygge hatefulle ytringer på nett. Rådene er utarbeidet av Ipsos på oppdrag for KS.

Etikk

En høy etisk standard i kommunal virksomhet legger grunnlaget for tillit fra innbyggerne.

Dette er etikkutvalget

Kommunesektorens etikkutvalg skal gi råd og anbefalinger til kommuner og fylkeskommuner om spørsmål knyttet til etikk og antikorrupsjon. Både kommuneledelsen og enkeltpersoner oppfordres til å ta kontakt med utvalget.

Gode råd for etikkarbeid

KS har fått utviklet et sett råd for hvordan kommuner og fylkeskommuner bør jobbe for å hindre uetisk atferd og korrupsjon. Rådene er delt inn i ni sentrale arbeidsområder. Det er også laget et eget skjema hvor du kan vurdere kommunens etikkarbeid.

Kommende møter i Kommunesektorens etikkutvalg

- 23. september 2021
- 25. november 2021

Innbyggermedvirkning

Her får du gode råd om hvordan gjennomføre innbyggermedvirkning i kommunale beslutningsprosesser.

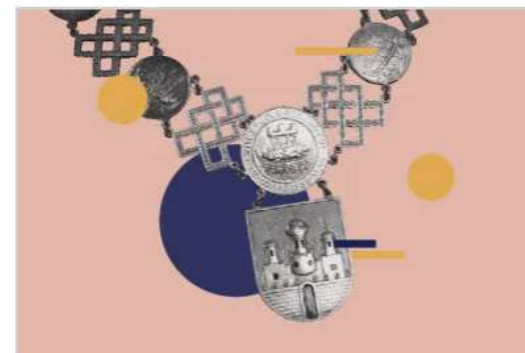
Innbyggermedvirkning kort fortalt

Innbyggermedvirkning handler om å lytte til innbyggerne. Det skal styrke tilliten til lokaldemokratiet og sikre at innbyggernes stemme blir hørt.

Måter å involvere på

Det er mange måter å drive innbyggermedvirkning på. Noen ganger er kanskje målet bare å gi tilstrekkelig informasjon til innbyggerne. I andre tilfeller bør innbyggerne delta i selve prosessen og komme med innspill underveis.

Gode eksempler

Det foregår innbyggermedvirkning i hele Norge, fra den minste til den største kommune. Her deler vi erfaringer med innbyggermedvirkning. La deg inspirere!

Frivillighet

En aktiv og levende frivillig sektor er av grunnleggende betydning for et aktivt og levende lokalsamfunn. Kommunene bør tilrettelegge for frivillig sektor, og bør derfor utvikle en egen lokal frivillighetspolitikk.

Nettverket Aktiv fritid

Onsdag 6. juni ble nettverket for kommuner og fylkeskommuner, som skal sikre at flere barn og unge får tilbud om organiserte fritidsaktiviteter, sparket i gang.

Lørenskog er Årets frivillighetskommune

Prisen Årets frivillighetskommune gikk til Lørenskog kommune. Kommunen mottar prisen for sitt systematiske arbeid for samspill mellom politikk og frivillighet.

Bistand fra frivillig sektor

Kommunene kan få bistand fra frivillig sektor i koronaarbeidet, men må sørge for at smittebarrierer ikke brytes.

Klart språk i kommunesektoren

Ta tak i tekstene – bli en klarspråkskommune! Én av tre forstår ikke innholdet i offentlig informasjon. Dette er et demokratisk og et økonomisk problem. Delta på kurs og få hjelp til klarspraksarbeid i din kommune.

Bergen kommune fikk klarspraksprisen

Årets klarsprakspris for kommuner og fylkeskommuner gikk til Bergen kommune. Juryen trakk fram kommunens systematiske brukerinvolvering og tekstarbeid i sin begrunnelse. KS gratulerer!

Delta på kurs og samlinger

Vil du lære mer om hva klarspråk er, og hvordan din (fylkes)kommune kan jobbe med klarspråk? Kursene passer for deg som ser verdien av klarspråk, og som har lyst til å sette i gang med klarspraksarbeid. Meld deg på kurs i klart språk.

Klart språk i digitale løsninger

Klart språk er avgjørende når innbyggerne skal bli selvbetjente og få en god brukeropplevelse.

KS Ung

KS Ung er en samling digitale spill, læringsressurser og filmer om lokaldemokrati, kommuner, medbestemmelse og yrker i kommunal sektor. Ressursene er gratis og passer for elever på 10. trinn og i videregående skole.

Kommunespillet

Ta med elevene til KS Besøkscenter for å spille det digitale Kommunespillet. Her lærer elevene om hvordan lokaldemokratiet fungerer i planleggings- og beslutningsprosessen. Et besøk er gratis og varer i to timer. Passer for elever på 10. trinn og i vgs.

Snasen

I læringsspillet Snasen spiller elevene en kommunedirektør som skal bygge opp kommunen sin. Valgene de tar får konsekvenser for økonomi, arbeidsledighet, innbyggertall og innbyggernes tilfredshet. Snasen er gratis og kan spilles på PC/Mac eller nettbrett.

b.stem

b.stem er et digitalt rollespill om medvirkning og lokaldemokrati som kan settes opp i alle klasserom. I b.stem spiller elevene et ungdomsråd og jobber i team for å gi sin anbefaling til kommunestyret i en sak som angår dem.

Fagområder ▾

Statistikk og analyse ▾

Regioner ▾

Kommunespeilet

Kalender

Om KS ▾

Søk

[KS mener](#) [Prosjekter og verktøy](#) [Hovedtariffavtalen](#) [Norge i Tall](#)

[Hjem](#) | [Demokrati og styring](#) | [Folkevalgprogrammet](#)

Folkevalgprogrammet

De fleste kommuner og mange fylkeskommuner har gjennomført basisprogrammet i KS Folkevalgprogram 2019-2023. Nå er tiden kommet for del to av programmet: De mer skreddersydde folkevalgdagene.

Ny modul i Folkevalgprogrammet

KS ønsker å sette næringsutvikling på dagsorden i kommunestyre og fylkesting. Folkevalgprogrammet får nå en egen modul om næringsaktive kommuner i samarbeid med NHO.

Kontaktpersoner Folkevalgprogrammet

Her finner du hvem du skal kontakte om du har spørsmål eller ønsker en folkevalgdag.

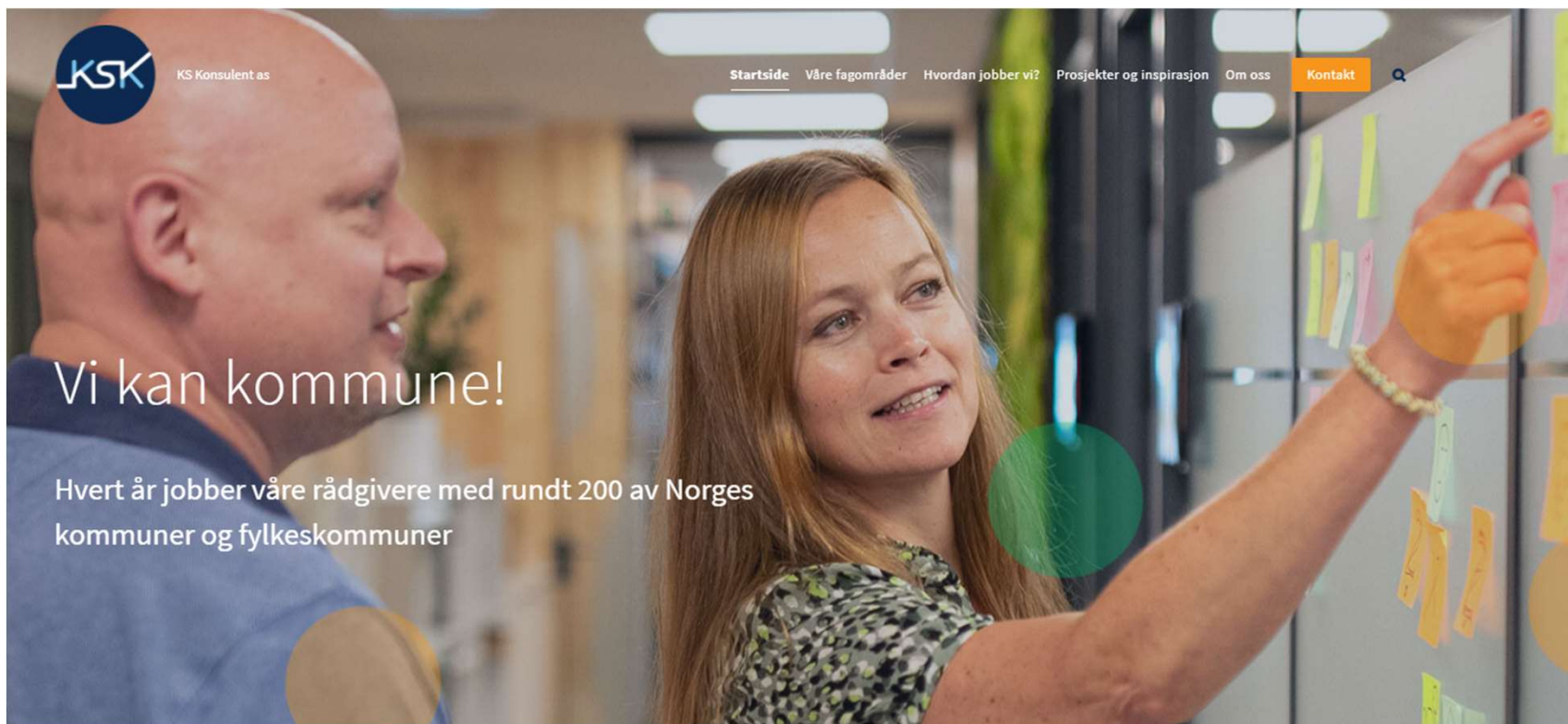

Prosessveiledere

Her finner du en oversikt over alle prosessveilederne i Folkevalgprogrammet i de forskjellige regionene.

Utviklingsbistand fra KS Konsulent

Hva kan KS konsulent bidra med?

- Identifisere utviklingsområder og tiltak i prosess med kommunestyret med utg pkt i lokaldemokratiundersøkelsen

For eksempel:

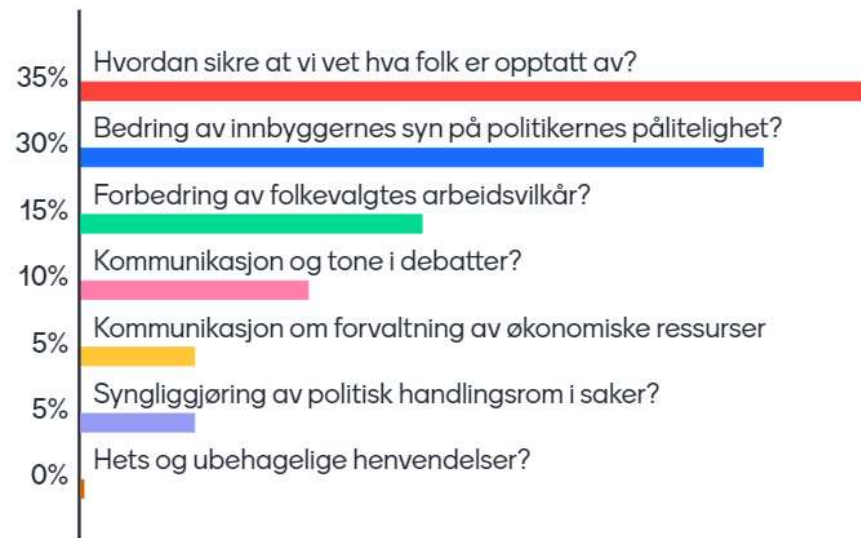
- Styrking av kommunens innbyggerdialog
- Utvikling av godt politisk samarbeidsklima
- Godt samspill mellom politikk og administrasjon

Mentimeter som verktøy til prioritering av videre innsatsområder

Hva vil være viktig å jobbe videre med?

Mentimeter

BE HAPPY,
BUT WORRY